

351.85:008:351.854:7/8(049.32)

85-561

81732

Notitie Cultuurbeleid:
te groot voor servet te
klein voor tafellaken

Beekmanstichting-Bibliotheek
Haringvliet 112-1017 BP Amsterdam
Tel.: 2497382407372481307240790

De notitie cultuurbeleid: te groot voor servet, te klein voor tafellaken.

---

1. Inleiding.
2. Een tussenbalans.
3. De uitgangspunten van de notitie.
4. Servet en tafellaken.
5. Taakverdeling: verticale samenhang.
6. De kunstenaar.
7. Spreiding: vergroting van het publieksbereik.
8. Aanbodsbeleid.
9. Kwaliteit.
10. Media en kwaliteit.
11. Advisering en kwaliteit.
12. Internationale culturele betrekkingen.
13. Financiën.
14. Samenvatting.

De notitie cultuurbeleid: te groot voor servet, te klein voor tafellaken.

---

1. Inleiding.

Blijkens het voorwoord draagt de notitie Cultuurbeleid het karakter van een tussenbalans. De notitie is inderdaad niet meer dan dat, maar ook niet minder en moet als zodanig beoordeeld worden. In ons commentaar volgen wij de notitie niet paragraafsgewijs maar kiezen een opzet die ruimte laat voor een meer principiële benadering. Wij geven onze mening in korte hoofdstukjes met titels die als trefwoord dikwijls in de notitie terug zijn te vinden. Daarbij zullen wij telkens proberen om aan te geven wat naar onze mening moet gebeuren om van de notitie een nota te maken.

2. Een tussenbalans.

Het tussenbalanskarakter is tot in het taalgebruik terug te vinden, heel vaak is er sprake van een enerzijds, anderzijds. Op deze manier geformuleerd lijkt dat positief, dat is het echter niet. Door deze vorm, maar ook door andere oorzaken geeft de notitie geen helder geformuleerde uitgangspunten. Door de wijze van stellen ontstaat dikwijls innerlijke tegenspraak. Wij zullen dat illustreren met een voorbeeld, niet zonder bedoeling kiezen wij daarvoor de passages over de uitgangspunten.

In de eerste paragraaf staat enerzijds, dat de notitie het karakter heeft van een explicitering en beargumentering van een aantal uitgangspunten.

In de tweede paragraaf lezen we, dat de minister, op overigens nogal diskutabele gronden het zinvoller acht te spreken over de inrichting van het cultuurbeleid dan stil te staan bij allerlei vragen met betrekking tot de rechtvaardiging aan dat beleid.

Even later weer staat er, dat de notitie onvolledig zou zijn als

aan meer principiële kanten voorbij zou worden gegaan.

Kortom, je kunt er alle kanten mee uit. Wij zijn daarom van mening dat het van het allergrootste belang is dat het parlement uitvoerig bij de notitie stilstaat, en er derhalve niet mee volstaat deze en passant mee te nemen tijdens de begrotingsbehandeling. Tijdens die behandeling zal nauwkeurig vastgesteld moeten worden welke keuzen worden gemaakt. De notitie biedt daarvoor voldoende aanknopingspunten.

3. De uitgangspunten van de notitie.

In de vorige paragraaf hebben wij laten zien welk een dubbelzinnig verhaal er over de uitgangspunten in de Cultuurnotitie te lezen is. Wij hebben echter geen antwoord gegeven op de vraag of er in de notitie nu wel of niet uitgangspunten zijn geformuleerd, noch hebben wij daarover onze opvatting gegeven. Welnu, expliciet staat er geen enkel voor slechts ~~een~~ uitleg vatbaar uitgangspunt in de notitie. Impliciet echter komen meer principiële keuzes, opvattingen over het beleid en de rechtvaardiging daarvan verspreid aan de orde. Dikwijls genoeg om de notitie na lezing en herlezing te kunnen karakteriseren. Zou je de nota Kunst en Kunstbeleid kunnen noemen de nota van de maatschappelijke relevantie, de Cultuurnotitie van minister Brinkman is die van de nieuwe zakelijkheid. Daarbij is nieuw geen positieve waardering. De notitie wekt de indruk, dat zonder het woord te noemen het profijtbeginnel nieuw leven wordt ingeblazen: Kunst is wel mooi hoor, maar de mensen die ervan willen genieten worden wel geacht ervoor te betalen. De rijkstaak is het mogelijk maken van grote kunst met een surplus aan exportwaarde.

Ook door de betoogtrant wekt de notitie niet de indruk te zijn geschreven door een kunstliefhebber. De kenmerkende toon is die van het behoud, van bevoordeling van dat wat heel grote groepen aanspreekt. De Cultuurnotitie is geschreven vanuit de verdediging: "ze zeggen wel eens dat, maar....." Verdediging die er in bestaat dat dubieus

geformuleerde opvattingen op halfslachtige wijze worden bestreden. Een paar voorbeelden: In paragraaf 3 lezen wij, "Het nieuwe, het niet gevestigde zal snel geneigd zijn te roepen." In paragraaf 5: "Als ooit in ernst is verdedigd dat juist het uitblijven van respons van de zijde van het publiek beschouwd dient te worden als zekere indikatie voor kwaliteit ...."

Een minister van Cultuur, die een Cultuurnotitie presenteert moet zich niet afzetten tegen dit soort praat. Hij moet op strikt heldere wijze uitgangspunten formuleren en op grond daarvan een beleid. Hij moet dit geheel zodanig presenteren dat daarover oprecht kan worden gediscussieerd. De Kamer zou er op aan moeten dringen dat dit alsnog gebeurt. De Cultuurnotitie geeft voor het kunstbeleid al een mogelijke aanzet in paragraaf 2.1. (pag.6) Daar staat dat, "zonder de kracht van de creatieve verbeelding zelfs hele domeinen van de menselijke belevingswereld niet kunnen worden beroerd of aangeduid, zonder dat zouden wij daarvan geen of slechts een vaag vermoeden hebben." Dat dit direkt verband houdt met de kwaliteit van het bestaan, het zij zo. Maar, naar onze mening ontleent juist hieraan de kunst zijn waarde, deze passage over de menselijke belevingswereld toont de noodzaak van kunst aan. De vergelijking met de wetenschap dringt zich hier onontkoombaar aan ons op.

4. Servet en tafellaken.

De notitie is in ~~een~~ ding heel duidelijk, het is een notitie Culturele Zaken. De ambtelijke indeling van het departement is tot uitgangspunt genomen, dit heeft voordelen voor de interne organisatie maar ook een tweetal nadelen. Ten eerste leidt het er toe dat het brede kultuurbeleid, waarvan het beleid "culturele zaken" een onderdeel is, ~~geen~~ aandacht krijgt, en ten tweede dat het specifieke kunstbeleid binnen dat beleid "culturele zaken" onvoldoende wordt uitgewerkt. De notitie is te groot voor servet maar te klein voor tafellaken.

Het brede kultuurbeleid: Naar onze mening moet een minister die

niet alleen minister is van WVC maar als coördinerend minister de specifieke verantwoordelijkheid heeft voor het brede cultuurbeleid ook de uitgangspunten daarvoor formuleren. Als hij op grond van die uitgangspunten vervolgens het beleid "culturele zaken", met inbegrip van het kunstenbeleid nader uitwerkt zou dat als logische konsekwentie prijzenswaard zijn.

In de Cultuurnotitie missen wij deze brede cultuurpolitieke stellingname, wij missen, om met Idenburg te spreken, de aanzet voor een discussie, of we in Nederland nu "een klompen-, een tulpen-, een dominees-, een gidsland, een vrijplaats of allemaal te zamen" zijn. Tussen de regels door zijn gedeelten van keuzen wel te lezen, voor de kunsten bijvoorbeeld bestaat de indruk dat er sprake is van een overaksentuering van de topkunst gericht op exportbeleid. Maar dit is niet in een samenhangend betoog geformuleerd. Daardoor bestaat de kans dat de parlementaire discussie er langs wordt geleid. Naar onze mening zou de kamer als vervolg op deze notitie de minister van cultuur moeten vragen om een inleiding waarin het cultuurbeleid in deze zin helder wordt geformuleerd. Bij de vormgeving daarvan zou het gehele veld van kunst en cultuur als platform moeten worden betrokken.

Ook het kunstenbeleid moet naar onze mening nader worden uitgewerkt, niet in detail, maar voor wat betreft de uitgangspunten. Als we in paragraaf 4 (pag.11) lezen dat "Een belangrijke manier om het cultuurbeleid te versterken wordt gevormd door het vergroten van de interne samenhang dan wel de samenhang met verwant beleid" dan kunnen we dat alleen maar van harte toejuichen, een voortreffelijk uitgangspunt. Maar wat blijkt vervolgens. Er worden alleen maar een paar voorbeelden gegeven, mediabeleid, museumbeleid, bibliotheekbeleid. Leuk, maar weinig verhelderend. Bij systematische aandacht voor de samenhang zou tenminste aandacht moeten worden gegeven aan achtereenvolgens:

1. Interdepartementale samenhang op het gebied van het brede cultuurbeleid.

2. Interdepartementale samenhang op het terrein van de "cultuur tot de tweede macht", OK&W.
3. Interdepartementale samenhang op het terrein van de kunsten.
4. Intradepartementale samenhang.
5. Vertikale samenhang.

ad 1.

Zoals in de notitie zelf overigens staat te lezen komt dit brede cultuurbeleid in de hierboven door ons omschreven zin in het geheel niet ter sprake. Wij ervaren dit als een groot gemis.

ad 2.

Wij missen een relatie tussen het beleid van o.a. de minister van O&W en dit beleid. Twee voorbeelden: de binnenschoolse kunstzinnige vorming komt nauwelijks ter sprake. Aan het wetenschapsbeleid wordt geen aandacht besteed.

ad 3.

Het kunstenbeleid is verdeeld over de verschillende departementen. Dit is ooit goed in kaart gebracht in de nota "Kunsten Vliegwerk". De minister van cultuur had zich naar onze mening in deze notitie uit moeten spreken over het hele in "Kunst en Vliegwerk" beschreven terrein. Het is immers bijvoorbeeld onmogelijk te spreken over het beleid op het terrein van de beeldende kunst en bouwkunst als daarbij niet minstens wordt verwezen naar het werk van de Rijksbouwmeester onder de minister van VRO. Naar onze mening ligt hier een belangrijke coördinerende taak voor de kunstenminister, de specifieke eigen verantwoordelijkheid van de verschillende vakdepartementen respekterend.

ad 4.

De intra-departementale samenhang die tussen het beleid Culturele Zaken en dat van andere "afdelingen" binnen het ministerie is inkonsistent uitgewerkt en ook onvoldoende. In deze notitie wordt het bibliotheekwerk gerekend tot het cultuurbeleid maar, evenals de kunstbeoefening door amateurs en de

kunstzinnige vorming tegelijkertijd via de Welzijnswet aan de Kamer gepresenteerd. Een ander verwant terrein, het WVC-deel van de volwassenenedukatie evenals het bibliotheekwerk behartigd door het direktoraat generaal welzijn wordt in de notitie niet eens genoemd. Alsof kultuur en edukatie in brede zin in de fomule "kultuur tot de tweede macht" niet onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden.

ad 5.

De vertikale samenhang tenslotte, die met het beleid van de lagere overheden, komt in deze paragraaf ook niet ter sprake. Daarover gaat het volgende hoofdstukje van ons kommentaar.

5. Taakverdeling: vertikale samenhang.

Noch in de paragraaf over de samenhang, noch in die over de bestuurlijke verantwoordelijkheden, wordt voldoende aandacht besteed aan de relatie tussen het rijksbeleid en dat van de lagere overheden.

Wij zullen de laatsten zijn om te beweren dat in een Cultuurnotitie van de rijksoverheid het kultuurbeleid van de provincies en gemeenten tot in detail zou moeten worden beschreven. Integendeel. Wel vinden wij dat een Cultuurnotitie niet alleen maar het rijksbeleid zou moeten beschrijven. Er zou geprobeerd moeten worden het "nationale" beleid, waarvan het specifieke rijksbeleid een onderdeel is nader te omkaderen. Waarbij "nationaal" beleid is een optelsom van elkaar wederzijds aanvullend beleid van rijk, provincies en gemeenten. Nogmaals, hierbij moet worden vermeden te treden in de autonomie van provincies en gemeenten.

Samenhang kan ook van onderop worden aangebracht! Het begrip komplementariteit mag in het bestuurlijk jargon wat uit de mode zijn geraakt, dat wil niet zeggen dat het zijn waarde heeft verloren. Wij zouden de Kamer willen aanbevelen te pleiten voor een kultuurbeleid waarin de ene hand weet wat de ander doet, en.... daarmee rekening houdt. Afgesproken zou kunnen worden dat de lagere overheden niet eenzelfde soort beleid voeren als de

rijksoverheid. Dit in tegenstelling tot wat in paragraaf 6 (pag.23) staat vermeld. Gelukkig zijn de meeste provincies en gemeenten al zo verstandig dit te doen. Van het rijk mag daarop meer aandacht worden gevraagd voor deze samenhang. Broedplaatsbeleid, wij weten niet zo gauw een beter woord, daarover tenminste moeten afspraken worden gemaakt en overeenkomsten gesloten.

6. De kunstenaar.

Een deel van het kunstenbeleid moet altijd zijn het kunstenaarsbeleid. In deze notitie krijgt dat volstrekt onvoldoende aandacht. Dat komt omdat de driedeling behoud, vernieuwing en spreiding van culturele waarden nog alleenzijdig wordt uitgelegd. Als wij de nota Kunst- en Kunstbeleid goed hebben gelezen is vernieuwing breder, gaat het om scheppen. En als over scheppen wordt gesproken, het produceren, maken van kunst, dan moet de kunstenaar in beeld komen. In de Cultuurnotitie gebeurt dat marginaal en onvoldoende, slechts de beeldend kunstenaar krijgt wat meer aandacht, maar op een zoals wij bij Financiën opmerken, te verwerpen manier. De notitie moet op dit belangrijke punt worden aangevuld. Hierbij zou gebruik gemaakt kunnen worden van de door het Voorzieningsfonds recentelijk ontwikkelde ideeën.

7. Spreiding; vergroting van het publieksbereik.

Als er meer aandacht was geweest voor de verticale samenhang dan zou ongetwijfeld ook de spreiding nadrukkelijker zijn behandeld. Nu kan na lezing van de notitie licht de indruk ontstaan dat de gedachte hieraan wordt losgelaten en plaats maakt voor de filosofie dat rijksbeleid is rijksbeleid en niet een "nationaal" beleid waarin ervoor wordt gezorgd dat culturele voorzieningen en producten gelijkelijk worden verdeeld over publieksgroepen en delen van het land. Als deze spreidingsgedachte wordt losgelaten dan zouden wij dat ten zeerste betreuren. In ieder geval zijn wij van mening dat de notitie op dit punt aanvulling behoeft op grond van een door de kamer te formuleren duidelijke stellingname. Er

aan niet worden volstaan met het anekdotisch noemen van voorbeelden zoals in paragraaf 5.3. over distributie gebeurt. Dit geldt overigens voor de gehele notitie: al die voorbeeldjes à la Zonnestraal kunnen beter worden vervangen door een sluitend principiële betoog. In zo'n betoog zou de rol van de kunstzinnige vorming nadrukkelijk aandacht moeten krijgen. In de notitie staan binnenschoolse en buitenschoolse kunstzinnige vorming en kunstbeoefening door amateurs naast elkaar. Naar onze mening moeten hier wat nadrukkelijk enige nuanceringsen worden aangebracht. Vooral de kunstzinnige vorming binnen het regulier onderwijs is van het grootstebelang. De buitenschoolse kunstzinnige vorming heeft zoals uit recent onderzoek blijkt vooral rekreatieve aspecten. Dit laatste geldt nog sterker voor de kunstbeoefening door amateurs. Het betoog dient hier te worden afgezwakt. De rekreatieve en, zoals in de notitie staat "sociale" functie is van groot belang, maar niet in het kader van het vergroten van het publieksbereik voor de kunsten. Het speelt zich vanuit die functies af in geheel eigen circuits, is niet voorwaardenscheppend in de hier bedoelde zin.

8. Aanbodsbeleid.

Een van de kernpunten van de notitie is de paragraaf over het aanbodsbeleid. Afhankelijk van de intensiteit waarmee de subparagraaf "Aanbodgedachte" wordt gelezen is een tweetal kwalifikaties mogelijk. Een genuanceerd betoog, zo denk je na eerste lezing. Bij de tweede keer komen de twijfels zodat het nog eens een derde keer moet worden gelezen. Dan wordt duidelijk dat er niet zo zeer sprake is van nuances als wel van onduidelijkheden en van innerlijke tegenspraak. Zoals het er nu ligt is het een voor de wereld van de kunsten gevaarlijk stuk. De Kamer zou naar onze mening hierover, juist hierover!, een duidelijk niet voor tweemaal uitleg vatbaar standpunt moeten formuleren. Daarbij zou moeten worden uitgegaan van een tweetal fundamentele kenmerken van het cultuurbeleid, die in deze notitie niet zijn besproken, omdat aan de legitimeringsvraag onvoldoende aandacht is besteed. Kultuurgoederen zijn per definitie goederen met een meritkarakter en dienen als zodanig te worden beoordeeld.

Een benadering die uitgaat van een marktsituatie, van individueel te consumeren produkten waarbij het specifieke van produkt en producent buiten beschouwing blijft, geeft een buitengewoon sterk vertekend beeld van de positie van de kulturele waarden in onze samenleving.

Deze principiële stellingname, die gelukkig niet ter discussie staat zoals ook in de inleiding van de notitie staat vermeld, mag er natuurlijk niet toe leiden dat praktische overwegingen die in deze paragraaf aan de orde komen geen aandacht krijgen. Maar het gaat dan om overwegingen die het wezenlijke karakter van de cultuur als meritgoed niet aantasten maar slechts proberen waar mogelijk verbeteringen aan te brengen.

Een tweede met het bovenstaande samenhangende kenmerk van cultuurbeleid is dat daarbij geen sprake kan zijn van volledig rationeel denken in termen van middelen/doelen en kosten/baten. De gewenste eindsituatie is niet zo eksakt te formuleren. Dat kan alleen maar in termen van globale oriëntatiepunten met een vooral symbolische betekenis.

Ook in de notitie is dit gerealiseerd waar wordt gesteld dat kijken naar de relatie aanbod - publiek niet kan resulteren in strakke tabellen. Naar onze mening echter dient een dergelijke maatstaf slechts als hulpmiddel in uiterste instantie te worden gehanteerd en dan nog met de allergrootste voorzichtigheid. Naar onze mening zou de Kamer moeten vastleggen het primaat van de kwaliteit. De kwaliteit van het aanbod moet doorslaggevend zijn bij kulturele voorzieningen en waarden, niet de vraag. Op die manier blijft de notitie konsekwent dezelfde uitgangspunten vasthouden.

9. Kwaliteit.

Het voorgaande leidt ons automatisch naar het in de nota opgemerkte over kwaliteit. Twee opmerkingen daarover.

Ten eerste dat wij gelukkig zijn met de praktische omschrijving van het kwaliteitsbegrip (zeggingskracht, oorspronkelijkheid en ambachtelijk kunnen, te toetsen aan intersubjektieve normen).

Ten tweede dat wij het jammer vinden dat het begrip niet consequent wordt gehanteerd. Hierboven hebben wij er al op gewezen dat het niet zou mogen wijken voor publieksoverwegingen. Kwaliteit gaat boven kijkcijfers!

Verder wordt het begrip losgelaten in de paragraaf over Culturele Identiteit. Gekozen wordt voor het kulturele gezicht, de kulturele identiteit van ons land. Naar onze mening hoeft deze keuze kwaliteit dan wel niet in de weg te staan, maar het is zeker niet zo dat Nederlands Produkt per definitie aan de gestelde kwaliteitsnorm voldoet. Ook hier zou het primaat van de kwaliteit moeten gelden.

Ook in de paragraaf over het filmbeleid wordt de kwaliteitsnorm opeens losgelaten. Er staat te lezen dat in de filmsector het gevaar dreigt dat men overspoeld wordt door produkten van buitenlandse kultuur-industrieën. Nou, en? denken wij dan evenals de minister niet-chauvinistisch. Het gaat toch om de kwaliteit? Dit is zo'n plaats waar het karakter van de notitie zo helder naar voren komt, profijt boven kwaliteit. Primaat van economie boven kultuur in een Cultuurnotitie!

10. Media en kwaliteit.

Vanwege het belang van de relatie tussen media - de elektronische zoals in de notitie - en kwaliteit willen wij daaraan in het bijzonder aandacht besteden. De 20%-norm juichen wij toe. De 50%-norm eigen produkt achten wij in kultuurpolitiek opzicht on-eigenlijk. Bij de 20%-norm willen wij wel een paar kanttekeningen maken. Naar onze mening kan er niet mee worden volstaan te spreken van kulturele programma's volgens de EBU-norm. Dan krijg je zoals dit winterseizoen gebeurt licht goochelaars en talkshows hierbij ondergebracht. De Kamer zou het begrip moeten aanscherpen door te spreken van kunstzinnige programma's, programma's van en over kunst. Beoordeling zou plaats moeten vinden op de voor kwaliteit voorgestelde intersubjektieve wijze.

Als wij ook eens een voorbeeld mogen gebruiken, 'RAMBO' is dan geen kultureel programma, want niet kunstzinnig, en 'KAOS' wel. Dit is niet de plaats om een discussie over de Mediawet te houden, maar

we willen nog wel eens zeggen dat het aan de omroeporganisaties overlaten van de NOS een ramp is in kultureel opzicht. Hun programmering laat nog veel te wensen over, zoveel dat er voorlopig nog geen sprake kan zijn van kennisnemen van kultureel uitingen via de media zoals in de notitie wordt gesteld. Bovendien kan dit kennisnemen altijd alleen maar een aanvulling zijn, nooit een vervanging!

11. Advisering en kwaliteit.

Het begrip kwaliteit kwam in ons kommentaar al enkele malen ter sprake, gekoppeld aan de ministeriële notie van intersubjectief oordelen waarmee wij van harte instemmen. Voor zo een intersubjectief oordeel is een beoordelingskollege nodig. Wij kunnen daarover kort zijn, voor het terrein van de kunsten is dat er in de vorm van de Raad voor de Kunst. Het is daarom zo merkwaardig dat de Raad in de hele notitie niet ter sprake komt. De kamer zou zich hierover duidelijk moeten uitspreken, de minister mag op dit punt wel eens worden gekapitteld: een ministeriël oordeel is geen intersubjectief oordeel! Met het oog op een samenhangend beleid in inhoudelijke zin zou er daarenboven naast ambtelijk en bestuurlijk overleg ook gepleit moeten worden voor artistiek-inhoudelijk overleg tussen de adviesorganen bij rijk, provincie en gemeente, bijvoorbeeld met provinciale kulturele raden.

12. Internationale kulturele betrekkingen.

Al verschillende keren hebben wij aandacht gevraagd voor het volgende.

Kulturele uitwisselingen en daarmee vergelijkbare activiteiten worden op allerlei plaatsen georganiseerd door velerlei instanties. Naar onze mening zou dit doeltreffender en doelmatiger kunnen gebeuren als er in Nederland een instelling zou zijn, in direkte relatie tot de afdeling Internationale Betrekkingen van het ministerie van WVC die al deze activiteiten tenminste zou koördineren. Deze instelling zou door die bundeling van kennis en menskracht een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van onze kulturele identiteit.

13. Financiën.

Ook een notitie met het karakter van een tussenbalans moet naar onze mening een financiële paragraaf bevatten. Een meerjarenoverzicht van de ontwikkeling in het beleid dient er te komen, vergezeld van een overzicht van de financiën. De Kamer zou er op moeten aandringen dat dit alsnog gebeurt. Voor het gehele beschreven gebied zal dit moeilijk zijn, voor het terrein van de kunsten mogelijk. Daarbij zou dan het hele kunstenbeleid in beeld moeten komen, ook dat van de andere departementen. Ook de relatie met het beleid van de lagere overheden, podiumkunstontwikkeling, ontwikkeling BK-gelden, beleid op het terrein van de kunstzinnige vorming zou hierin zo uitvoerig mogelijk moeten worden weergegeven. Kortom, een compleet overzicht van een samenhangend beleid, ook in financiële zin. Wellicht zou kunnen worden overwogen hiervoor een opdracht te geven aan het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven. Overigens willen wij wel opmerken dat de kunsten inderdaad relatief ontzien zijn in de afgelopen periode, maar dat daar tegenover staat dat het budget verhoudingsgewijs altijd te laag is geweest, dus te laag is gebleven. Op deze plaats willen wij een zeer kritische opmerking maken over het beeldend kunstbeleid. Het is wel bijzonder teleurstellend dat de minister zo onverschillig staat tegenover het onttrekken van zo grote sommen gelds aan het beeldende kunstbeleid, waar de BKR ter sprake komt. Een minister van cultuur zou hier heel nadrukkelijk een eigen mening naar voren moeten brengen.

14. Samenvatting.

De Cultuurnotitie geeft een goede beschrijving van het bestaande beleid maar draagt teveel het karakter van een tussenbalans, zowel door de woordkeus als doordat een aantal onderwerpen onvoldoende wordt uitgewerkt. Om van de notitie een nota te maken, wat onzes inziens moet gebeuren, is het noodzakelijk dat:

1. heldere uitgangspunten worden geformuleerd voor het cultuur-

beleid in brede zin en daarvan afgeleid voor het beleid "kulturele zaken" en voor het kunstbeleid.

2. de beleidssamenhangen systematisch worden beschreven en besproken. Er kan niet zoals nu worden volstaan met het noemen van enkele voorbeelden.
3. vooral de vertikale samenhang, de relatie tussen het rijksbeleid als nationaal beleid en het beleid van de lagere overheden, veel beter wordt uitgewerkt. Het begrip complementariteit moet hierbij opnieuw worden gehanteerd. Hiervoor moet de spreiding van kunst, genuanceerder dan vroeger maar daarom niet minder stringent worden uitgewerkt.
4. het kunstenaarsbeleid beter, meer expliciet wordt uitgewerkt. De aanzetten hiervoor gegeven door het Voorzieningsfonds voor kunstenaars kunnen daartoe een goed uitgangspunt zijn.
5. het aanbodbeleid veel eenduidiger wordt uiteengezet. Nu is er teveel sprake van enerzijds - anderzijds formuleringen. Naar onze mening zou in die uiteenzetting het kwaliteitsbegrip als uitgangspunt moeten worden genomen, in die zin dat de kwaliteit van het aanbod doorslaggevend is, niet de vraag. Al erkennen wij dat deze in uiterste instantie een rol moet spelen. Maar niet vooraf, er mag geen sprake zijn van omkering van de bewijslast.
6. het begrip kulturele programma's toegespitst wordt. Dat begrip dient nauwkeuriger te worden omschreven, en op de toepassing dient nauwlettend te worden toegezien door een onafhankelijk college.
7. de positie van adviesorganen, de Raad voor de Kunst maar ook de provinciale kulturele raden, mede in hun onderlinge relaties meer aandacht krijgen.

8. de financiële meerjarenontwikkeling voor het gehele terrein van de kunsten, dus ook het niet-WVC-terrein, in kaart gebracht wordt, bijvoorbeeld door het Instituut voor Onderzoek van Overheidsuitgaven.

Bij dit alles dient naar onze mening de minister van cultuur te schrijven vanuit het belang van de cultuur als merit-goed. Niet vanuit de verdediging, noch vanuit het primaat van de economie.

TE/NOGC/4 oktober 1985